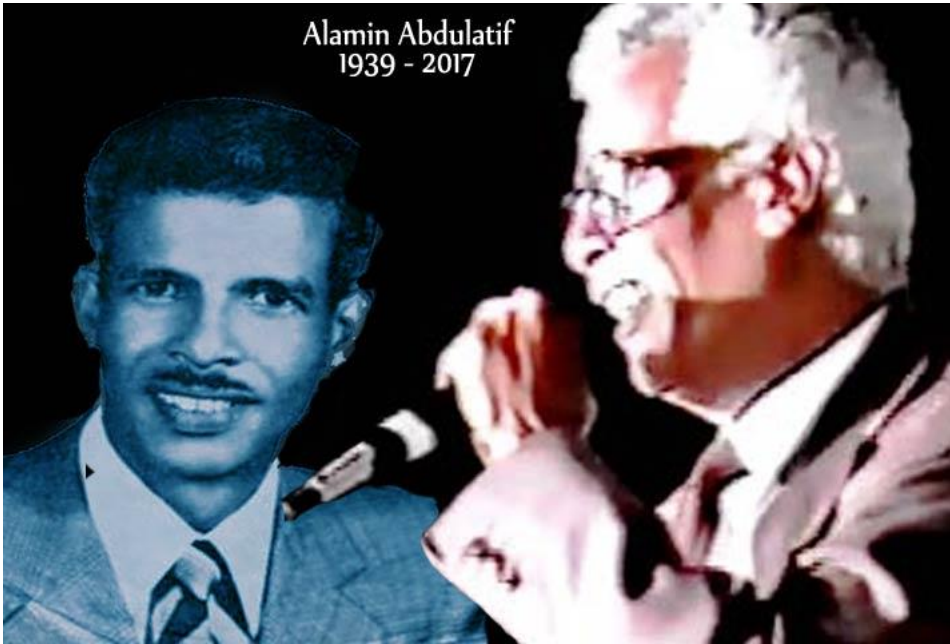

አልአሚን፡ ሰር-ዘመን እት ፈን

ኬትባይ፡ መሕሙድ ዑብደለ (አቡ-ኩፊሕ)
መተርጅማይ፡ ዑብደለ መ/ዐሊ (መዐልም)

አልአሚን ምነ እግል ሰልፍ ወክድ ለሐልዩ ለዐለ ሐልዩት ወዘያደት ስሚት ለዐለት ሕላዩት፡
“አነ ልብዩ ብጎሀ” ለትብል ሕላዩት ፍቲ ወሻም ዐለት። ፈርያት ናይ እለ ሕላዩት እለ ህዩ ክነ
ልብል፡-

አነ ልብዩ ብጎሀ፡-

አነ ልብዩ ብጎሀ አነ ልብዩ ብጎሀ
አርኡኒተ ሐሰብኩም ወይቆድር ሐቆሀ
ወርሬሕ ዐሰር ወአርበዕ ለረአየቱ ተአጸግብ
ዕንታት መስል ፈናጂን ኩሩይ ዲቡ ሐወጅብ
አንፍ ረዩም ወክኑን አፍሀ ምን ካትም ጸብብ
ሸለል ጋምል ሀርደበ ለጌድለቱ ለአትዕብ።
አነ ልብዩ ብጎሀ አነ ልብዩ ብጎሀ
አርኡኒተ ሐሰብኩም ወይቆድር ሐቆሀ
ፋቲ አነ ኢትሕመውኒ ወኢትብለዖ ሰጋዬ
ፊተ ሐዳስ ኢኮኒ ወይአንበተት እብዬ
ፋቲ አነ ጅኑጁን ጀለም ትብል ለእንብዕዬ
ልርፈዕ ምንክ በሉኒ ወኢትርፈዖ ዘንብዬ።
አነ ልብዩ ብጎሀ አነ ልብዩ ብጎሀ
አርኡኒተ ሐሰብኩም ወይቆድር ሐቆሀ
ኢትሕረቂ ወኢትብከይ ሰብር ወደይ ወኢትሸከይ
አሚን ህለ ግራኪ መቅጠን ዋዲ ምን መሕመይ
ምን ለሐምቅ ለአሰሚዕ ወምን ፈድብ እብ እደይ

ፈታዬ ለአተክሬ ምን አፍ ሐዩት ወሀበይ
አነ ልብዬ ብጎሀ አነ ልዬ ብጎሀ
አርአኒተ ሐሰብኩም ወይቀድር ሐቀሀ

መደት ሐቴ አልአሚን እት ብርጣንዩ ሐፍለት ወዴ ዐለ ውብዝሐም ውላድ ትግሬ ማጽአም ዐለው። ሐር አልአሚን ምን ሐምመ እት ዕያደት ገንሐው ወልትሃጀኮ ምስሉ ዐለው። ለወክድ ለሀይ ዎሮት ምነ ምን መስር መጽአም ለዐለው ደረሰ። ክሎም ደረሰ ክምሰል ለሐሹሙ ወሐልየቱ ክም ፈቱ ሸርሐ እግሉ። ምናተ ክልኦት ደረሳይ ላተ ምኑ ወምን ሐልየቱ ክምሰል ልትዐገዶ አሰእለዩ። እሊ ክምሰል ሰምዐ አልአሚን ሚቱ እት ልብል ሰኣል ክምሰል ወጀሀው እቱ። ኩሉ እግል ሸማት ለትሐለ ሐልየት አልአሚን እግል እሞም ክምሰልቱ ወእብሊቱ አልአሚን ወሐልየቱ ብዙሕ ክምሰል ኢልትረይሐ እግሉ ሐበረዩ። እሊ ክምሰል ሰምዐ አልአሚን ለነፈር ዕንዋን ናይለ ክልኦት ደረሳይ እግል ለሀቡ ተሐሰቡዩ። እግልሚ፡ ለሰቡብ ሚ ክምሰልቱ እግል ለአምር ሰበት ሐዘ። ላኪን ለነፈር ዕንዋን እንዴ ኢልሀይቡ አሰክ ከነደ ሳፈረ። አልአሚን እብለ ጋሪት እለ እንዴ ኢሰክብ ወክልዶል ለሐለት እግል ለአምር እት ለሐዘቱ አሰክ ቤት አማኑ ለጌሰ።

ሔልያይ አልአሚን እት ሰልፍ መሻዊር ፍኑኑ ብዙሕ መሻክል ሳድፉ ዐለ። ከሐቴ ዶል ሀዳይ ገብአ ወሐር ለአዋልድ እንዴ ኢልሐልየ ትም ቤለዩ። ራየት ወለት እድሪስ (እም አልአሚን) አፎ ኢተሐልየ ቴለተን እግለ አዋልድ። ህተን “ህዩ አልአሚን ወልኪ እግል ልሕሌ እግልነ ንጸበር ህሌነ ማሚ?” ቤለያሀ። እሊ ክምሰል ሰምዐት እሙ አሰክ ወልደ እንዴ ትወለበት ሕላይ ለአምር ገብአ ምንገብእ ልሕሌ እግልክን ቴለን። እሊ ሰድ እሊ አልአሚን ሐለ እግለን ወአሰጎነኑ። እሙመ ከገድም ሐቆለ ሕላዩ ሰምዐት አሰናይክ ትቤ ወድሕረቱ እግልክ ህሌኮ ቴለቱ። ወእብለ ህዩ ተእዩድ ወሰዳይት ዋልዳይቱ ወሐሁ መሐመድዐሊ ሓሊ ሰበት ረክቤ። ምን እሊ ወክድ እሊ ወሐር በደል እብ ሕብዔ ወክጅል እብ ረሰሚ ናዩ ምህነት እንዴ ወደዩ እግል ልሕሌ ወልሰንቄ አንቡተ።

አምዕል ሐቴ አልአሚን እት ሐፍለት እት ገዙብርሃኑ (አሰመረ) እት ለሐሌ እግል ዎሮት ነፈር እለ አልአሚን ለሐልየ ሕትካተ ቤለው ቤለ ወድድ አልአሚን ሐረሸው። ህቱመ ለሀ ወለሀ እንዴ ኢደሌ ክም ሼጣን እት ልትደረክ እት አልአሚን መጸአ ወእዴ እብ እዴ አድሕድ ዋጀሀው። ሐቆ እለ አልአሚን ምን ሐልየት ሻም ሕሳቡ እት ወዴ ውብዙሕ እት ልትደገግ መጽአ። ወሰር ገሌ ምነ ሐልየትለ ሻም ምንመ ሐድገዩ ሕላየት ፋዋነ ዘሀረ ላኪን ክልዶል ለሐልየ ዐለ።

አልአሚን ሕላዩ እት ሙሲቀት እንዴ ኢለኣትዩ እምበል መክረፎን ለሐሌ ዐለ ወክልኤ ሞረ አድሕድ እዘብዋ እበን እንዴ ቤለ እለን ናሰእ ምስሉ ዐለ። እግል ሰልፍ ዶል አልአሚን እብ መክረፎን ለሐለ እቱ ወቅት ህዩ እት አዲስ-አበበ ምስል ሔልያይ አቶብርሃን ሰጊድ ወአቡበከር አሸክሓይ ወግርማይ ሰለሙን ቱ። ቀደም

እሊ ወቅት እሊ ህዬ ሔልያይ አልአሚን ናይ ብዕዳም ሔልየት ደግሞ ወናዩ ሸዕር ወሰክ ዐለ። ወሐሬ ህዬ ለእት ኤረትርዮ ሐለዩ ሐልየት ሸዕር ናይ ጁብር መሕሙድ ክምሰልሁመ ሸዕር ናይ መሕሙድ ሎቢነት ሐሌ ዐለ።

ሔልያይ አልአሚን እብ ናዩ ሸዕር ወለሐን እግል ሰልፍ ዶል ለሐለዩ ሕላየት ህዬ፣ እት ሰነት 1954 እት አሰመራ ቱ። ወሐቆ እቅባለቱ ምን ኦዲሱ-አበባ ቱ ለሐለዩ ወመአንበቲሁ ከምሰል እሊ ልብል ዐለ። “ሸሊል ጋምል ግሬነ፣ ልብዬ አድረቱ ምንኬነ”

እተ ወቅት ለህይ አዳም እብ ብዘሔ ሐልየት ሱዳን ደግሞ ዐለ ወእሊ ህዬ አልአሚን ፈትዩ ይዐለ። እተ ወቅት ለህይ አልአሚን እተ ብዘሔ መትሃግየት ትግራይት ለብእተ መዲነት ከረን ሐፍለት ወደ። ሰኒ ኩቡቱ ምን ሸባብለ ወቅት ለህይ ረክበ። ፈጅራተ አልአሚን እት ሱግ ከረን እት ልትዳወር መርሐም መሐመድ ኑር ድራር ወህቱ ሰደፍ ትዋጀህው። ክምሰል ትዋጀህው እብ ናዩ ሐልየት ክምሰል ተዐጀበ ወትለወቀ ወሰእየት እት ሙስተቅበል ክምሰል ቡ ደግመ እግሉ።

አልአሚን ልሰዕ ንኡሽ ዲብ እንቱቱ ዋልዳዩ ለትረሐመ። እብሊ ሰብብ እሊ ህዬ እግል ሰዳይት ዓይለቱ ብዙሕ ለዐል ወተሐት ልብል ክምሰል ዐለ እተ ሐልፈት ጥብዓትነ ዛክራም ዐልነ። ዶል ምሰል ህኑድ ሸቄ ወዶልመ ምሰል ምስተውርድ ሰዑዲ ዐሊ አልቃሚዲ ዶልመ ዲብ ሸዋሬዕ ዲብ ለአንገጌ ሐለዋት ወጠዓሚየት ለአዘቤ ክም ዐለ ዘክር።

አልአሚን ሐቆ እሊ ህዬ ምግያሰ አሰክ አቶብዩ እት ፈክር መጽአ። ቀደም ግያሰ አልአሚን ብእሰ ሕቱ አሰክ አቶብዩ ሱፋር ሰበት ዐለ። ህቱመ መናበረቱ ወመናበረት ዐዱ እግል ለአሰኔ አሰክ አቶብዩ ሰፈር ቀሰደ። እለ ፍክረት እለ ምሴ ወፈጅር እት ሐንገል አልአሚን እት እንተ ብእሰ ሕቱመ ልኡክ ለአከ “ወሸቁል ራክብ እግልከ ህሌኮ አጊድ ምጸእ” ለልብል ጀዋብ ነድአ እቱ። እሊ ጀዋብ እሊ እት እዴ አልአሚን ክም በጽሐ። አልአሚን ሰላዲ እግል ሰፈር ለትገብእ እግሉ ሐግለ ወእግለ ወዴ ወበሰር ቀው። እብሊ ሕዩር እት እንቱ እሲት ሐቱ ምን አቶብዩ እግል ህዳይ አቃርብ ትሕደር ማጸአት ለዐለት እግለ ረክበ ወህተ ምሰለ እግል ትንሰኡ ክምሰል ትቀድር ወሰላዲ መዋሰላትመ ኖሰ እግል ትድፈዕ እግሉ ክምሰል ትቀድር አሰአለቱ። ላኪን ህቱ መኪነት እግል ልሕዜ እግሎም ክምሰል ቦም አፍሀመቱ። አልአሚን ዋፈቀ ወእግል ሐዘ መኪነት ተሐት ወለዐል ትገራጠጠ። እለ እሲት እለ እተ ሐልፈ ሰኖታት ሕርየት ለቅሩብ እግል ናይብ መሐርር ጀሪደት እርትርዩ አልሓደሰ ለዐለ እሰታዝ መሐመድኑር ሰዲድ አዳሙተ። ለወክድ አልአሚን ለዐለ እግሉ ማል 15 ብር ሌጣቱ።

አልአሚን እግል መኪነት ልትጀረሰ ሐቆለ ጸንሐ እት ደንጎበ ጸጋይ ለልትበህል ሰዋግ ረክበ ወምሰሉ እት መዋፈቀት በጽሐው። ወአምዕል ሰፈር እንዴ ሐደደው

ሰፈር አሰክ አዲስ-አበበ ጽቤሕ ምድር ሰፈሮም አንበተው። እብ ገበይ ሰንዐ።
ዐዲግራት፡ መቀሌ ናይ ክልኤ ዮም ሰፈር አተላለው። ሐቆ ዐዲ-ግራት በጽሐው
አልአሚን አሰክለ ሰዋግ እንዴ ትወለበ እግል ቀብር አሕመድ አልነጋሽ ልትዛዩሮ
እግል ልትጸበሮም ትሰአለዩ። ህቱመ በዲር እበ እግሎም ወሐር ህዩ እግል ልሸፈን
ትፋነዮም ወአጀዘ እግሎም። ወእባሆም አልአሚን እብ ሸፋግ ትዛዩረ ወክልኤ
ርክዐት እንዴ ትሰለ ምሰለ ምሰሉ ጋይሶት ዐለት እሲት አቅበለው። ሐቆ ዝያረት
ቀብር አሕመድ ነጋሽ ሰፈሮም አሰክ መዲነት ደሴ ገብአ።

እት መዲነት ደሴ ሐቆለ በጽሐው ለእሲት እግል ሰዋግ ግሩሽ ሀበቱ። ወአልአሚን
ምሰለ እንዴ ነስአቱ አሰክ ሰለስ ዮም ምሰሎም ዓረፈ ወመዲነት ደሴ ትዛወረ። ደሴ
ዐባይ መዲነት ወሰኒ ዕምርት ዐለት። ብዝሓም ውላድ ዐደ ክምሰል ከረ ዓምር ኬክዩ
ውብዕዳም ትጃር ዐለው እተ። ሐቆ ዕርፍ ሰለስ ዮም ለእሲት ወልደ እንዴ ለአከት
ተዝከረት አቅረጨው እግሉ ከአዜመ ምን ደሴ አሰክ አዲስ-አበበ አተላለው። እት
አዲስ-አበበ አልአሚን እምበል ዐድ ኬክዩ ምርት ለልአምሩ ይዐለ። ዐድ ኬክዩም
እብ አምር ቀርበት ሌጠ እንዴ ኢገብእ። እብ ምን ኤረትርዩ ማጽአም ወመትሃግዩት
ትግራይት ቶም እበ ልብል መፍሁም ሌጣቱ።

ዐድ ኬክዩ እግል አልአሚን ኩብቴ ናይረት ወደው እግሉ። አልአሚን እብ ክሱሰ
ሰቃፈት ሐብሬ ሰበት ኢልሐዜ። መዲነት አዲስ-አበበ ሰኒ እንዴ ወደ እት ሸንን
ትዳወረ እተ። ወአምዕል ጅምዐት እተ ዐቢ መሰግድ (ጃምዕ አልአንዋር) እብ
ሚዛንዩት ኬኪዩ ለትበነ መሰግድቱ እቱ ትሰለ። እተ ወቅት ለሀይ እት አዲስ-አበበ
ኤረትርዩን ብዝሓም ትጃር ዐለው። እት መጃል ሰያሰትመ ምንገብእ። ገሌ ስሙያም
ሰብ ሰልጠት ዐለው። ክምሰል ከረ ሰዩም ሐረጎት ሐምስ አው አርበዕ ዐማረት
መልክ ዐለ። እግል ንጉስ ሀይለሰላሴ ህዩ ወለት ወለቱ ሃዲ ዐለ።

አልአሚን ሐቆ ዕርፍ ወመትዛዩሩ መዲነት አዲስ-አበበ። አሰክ ዐድ ሕቱ ገብአ
ሰፈሩ። ወምን አዲስ-አበበ ዐድ ኬኪዩ ሳረሐው። አሰክ ናዝሬት ወምነ አሰክ ጎገ እብ
ሓፍለት ንኢሽ በጽሐ። ሐቆ በጽሐ ብእሰ ሕቱ ለእግሉ ሉኩዩ ዐለ ሸቁል ህቱ
ክምሰል ተአከረ ውብዕድ ነፈር ክምሰል አተዩ አሰአለዩ። አዜ ህዩ በክቱ እግል
ልጸበር አፍሀመዩ። አልአሚን ምሰል ሕቱ ዓረፈ ወቴለል ዐዶም ደግመ እግሉ። እሊ
ወቅት እሊ ሐቱ ሸሪከት እብ ሐድ 350 ሚልዮን ዶላር አምሪክ ሰድ ከርሀበት
ሸቁል እምብትት ዐለት። ወለ ናይ እሊ ሸሪከት ሙዲር ህዩ ኢጣሊቱ ለዐለ።
ወእሲቱ መወለደ ኤረትርዩት ምን ቆምዩት ብሌንተ። ከአሰልፍ አልአሚን እት
መጽእ እቶም መጽእ ወህቶም ወድ ዐብዱለጢፍ እንተ ቤለው ከሰኒ ተሐደረው።
ፈጅራተ አልአሚን አመት ሸቁል እግል ሊዴ አሰክለ ሸሪከት ጌሰ። አልአሚን ህዩ
ፈሴሕ ወአምር ሰበት ዐለ አጊድ ምሰል አዳም ልትአመር ወሸቅልመ እብ ሸፋግ
ልፍሀሙ ለዐለ ሰቁፍ ነፈርቱ ለዐለ።

ኤረትርዩ ሓዳስ

